

1 Zastosowania ekonomiczne ciągów

Zastosowania ekonomiczne ciągów

Definicja 1 (Stopa wzrostu ciągu). Niech (a_n) będzie ciągiem o wyrazach dodatnich. Stopą wzrostu (tempem wzrostu) wyrazu a_n jest dla $n \geq 2$ iloraz

$$k_n = \frac{a_n - a_{n-1}}{a_{n-1}},$$

a dla $n = 1$

$$k_1 = 0$$

Stopą wzrostu (tempem wzrostu) ciągu (a_n) jest ciąg (k_n) .

Przykład

Niech (a_n) będzie nieujemnym ciągiem arytmetycznym o różnicy r . Wtedy dla $n \geq 2$ $a_n = a_{n-1} + r = a_1 + (n-1)r$. Zatem

$$k_n = \frac{r}{a_1 + (n-2)r}.$$

Zauważmy, że $\lim_{n \rightarrow \infty} k_n = 0$

Przykład

Niech (a_n) będzie nieujemnym ciągiem geometrycznym o ilorazie q . Wtedy dla $n \geq 2$ $a_n = q \cdot a_{n-1} = a_1 q^{n-1}$. Zatem

$$k_n = \frac{a_1 q^{n-1} - a_1 q^{n-2}}{a_1 q^{n-2}} = q - 1.$$

Zauważmy, że $(k_n) = (0, q-1, q-1, q-1, \dots)$

Możemy powiedzieć

1. Jeśli dochód narodowy w poszczególnych latach jest stały, to stopa wzrostu dochodu narodowego jest stała.
2. Jeśli dochód narodowy zmienia się zgodnie z ciągiem arytmetycznym, to stopa wzrostu dochodu narodowego dąży do zera.
3. Jeśli dochód narodowy zmienia się zgodnie z szeregiem geometrycznym, to stopa wzrostu dochodu narodowego jest stała.

Procent prosty

Kapitał K_0 złożono w banku przy oprocentowaniu rocznym p procent bez kapitalizacji odsetek. Oznacza to, że po każdym roku kapitał zwiększa się o tę samą kwotę równą $K_0 \frac{p}{100}$. Zatem ciąg (K_n) , gdzie K_n oznacza łączną wartość kapitału po n latach, jest ciągiem arytmetycznym o różnicy $K_0 \frac{p}{100}$. Stąd

$$K_n = K_0 + nK_0 \frac{p}{100} = K_0 \left(1 + n \frac{p}{100}\right).$$

Stopa wzrostu kapitału bez kapitalizacji odsetek dąży do zera.

Procent składany

Kapitał K_0 złożono w banku przy oprocentowaniu rocznym p procent z kapitalizacją odsetek. Oznacza to, że po każdym roku kapitał zwiększa się o p procent w stosunku do kapitału w roku poprzednim. Zatem ciąg (K_n) , gdzie K_n oznacza łączną wartość kapitału po n latach jest ciągiem geometrycznym o ilorazie $q = 1 + \frac{p}{100}$. Stąd

$$K_n = \left(1 + \frac{p}{100}\right) K_{n-1} = K_0 \left(1 + \frac{p}{100}\right)^n.$$

Liczbę $\left(1 + \frac{p}{100}\right)$ nazywamy *czynnikami oprocentowującym*. Stopa wzrostu kapitału z kapitalizacją odsetek jest stała

Okresowa kapitalizacja odsetek

Kapitał K_0 złożono w banku przy oprocentowaniu rocznym p procent z kapitalizacją odsetek co $1/k$ roku. Oznacza to, że po okresie $1/k$ roku kapitał zwiększa się o p/k procent w stosunku do kapitału z poprzedniego okresu. Ciąg (K_n) , gdzie K_n oznacza łączną wartość kapitału po n okresach jest ciągiem geometrycznym, dla którego zachodzi

$$K_n = \left(1 + \frac{p}{k \cdot 100}\right) K_{n-1} = K_0 \left(1 + \frac{p}{k \cdot 100}\right)^n.$$

Zatem, jeżeli kapitał 100 tysięcy złotych złożono na pięć lat przy oprocentowaniu rocznym 15% z kwartalną kapitalizacją odsetek, to

$$K_{20} = 100 \cdot \left(1 + \frac{15}{4 \cdot 100}\right)^{20}$$

oznacza kapitał po pięciu latach (dwudziestu kwartałach: $n = 5 \cdot k = 5 \cdot 4 = 20$). Zauważmy, że po jednym roku, czyli po k okresach kapitalizacji,

zgromadzony kapitał wynosi

$$K_k = K_0 \left(1 + \frac{p}{k \cdot 100}\right)^k$$

Liczbę $\left(1 + \frac{p}{k \cdot 100}\right)^k$ nazywamy *efektywnym czynnikiem oprocentowującym*

Oprocentowanie ciągle

Przyjmowanie coraz krótszych okresów kapitalizacji odsetek oznacza przyjmowaniu coraz większych wartości dla k . Jeżeli liczba k okresów kapitalizacji dąży do nieskończoności, to uzyskujemy tzw. *oprocentowanie ciągle* kapitału. W takim przypadku po roku zgromadzimy kapitał w wysokości

$$K_\infty = K_0 \lim_{k \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{p}{k \cdot 100}\right)^k = K_0 e^{p/100}.$$

Twierdzenie 1.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{x}{n}\right)^n = e^x, \quad x \in \mathbb{R}$$

Uwaga 1. $e^x = \exp\{x\}$, $e \approx 2.72$

Zadanie 1. *Który z poniższych wariantów jest korzystniejszy?*

1. *oprocentowanie roczne 36% z roczną kapitalizacją odsetek*
2. *oprocentowanie roczne 30% z miesięczną kapitalizacją odsetek*
3. *oprocentowanie roczne 32% z kwartalną kapitalizacją odsetek*
4. *oprocentowanie ciągle roczne wynoszące 30%*